

Onbeş günde bir çıkar

MEMLEKET

ÇUKUROVADA

İKTİSADİ, EDEBİ, HARSİ

mecmuadır

Namık Kemal'in münekkitliği

İ. Habip

Nevşehirden Niğdeye « Şiir »

Sait Cültekin

Ernest Weber « Terbiye »

E. Hamdi

Hurşit B. bozlağı « Halkıyat »

A. Rıza

Atalar sözü

K. Özdemir

Yayla yolunda « Şiir »

M. Sadık

Söyleyenle düşünen « Fıkra »

Hikâyeci

Gençlik Sütunu

Şiir »

N. Necip

Gül « Şiir »

Yaşar Zeki

Son sözüm « Şiir »

N. Necip

15 Teşrini evvel 1930

Nushastı 10 k.

6 Aylık: 130 k.

1 senelik : 240 k

Posta ücreti abunelerine aittir

MEMLEKET

ÇUKUROVADA

İdarehanesi

Adana Muallimler Birliğinde dairei mahsusası

*Adana muntaka maarif eminliğinin himayesinde
On beş günde bir çıkar*

İKTİSADİYAT , EDEBİYAT , HARSİYAT
Hakkında mahalli tetkikler mecmuası

Sayı : 17—30

15 Teşrinievvel 1930

Yıl : 2

Namık Kemalın münekkitliği

(Bu yaz Ankaradaki Türkçe ve edebiyat Muallimleri kongresinde Divan edebiyatının leh ve aleyhinde çok hararetli münakaşalar cereyan etmişti . Baş Muharirimiz İ. Habip Beyin tabedilmekte olan " Edebi yeniliğimiz" namındaki eserinden Namık Kemalın münekkitliğine ait olan bir parça o davanın halline medar olacağı için buraya dercediyoruz .)

Yirmi yaşında Tasvirielkârpa yazı yazarken tenkitçiliğe başladı, ölüncüye kadar devam etti . Bazan bir müst-hzi , bazan bir hicriyeci; icabında nazik bir mürşit , lüzumunda amansız bir gülle ; şimdi mutedil bir mübahis, şimdi mütehevvir bir muarız ; arkadaşlarına mektuplarında saminî bir lâubalilikle , gençlere ikazlarında üstadane bir eda ile , eskilere hitaplarında mızraklı bir süvari savkile daima ve her çeşit tenkit yaptı . Onun münekkitliğini iki kelime ile hulâsa edebiliriz : Mücahede ve mücadele.

Gaye için mücahede , teçeddüt için mücadele ; eski edebiyatı baktırmak , yeni edebiyatı muzaffer etmek için mücahede ve mücadele, işte onun tenkidi budur , onun münekkitliğinde kuvvet olan , kıymet olan , irtifa ve itilâ olan bu esas

mihverdir , yoksa onun tenkidini afakî bir rükûdetle düşünür, ondan böyle dnrğua bir afakiyet istersek kemalin münekkitliğine karşı her türlü menfi hükümleri verebiliriz, hissiyatına mağluptu deriz , küçük şeyleri şişirir dururdu deriz , münekkitlği ilmî bir şekilde tedvin etmedi deriz , fakat bütün bu dediklerimizle onu küçültmüş olmadık , onun tenkidindeki esas zirveyi görmemek suretile kendimizi küçülttük !

Bir İrfan Paşa çıkmış , kendi namına izafeten « Mecmuai İrfan Paşa » diye bir şeyler neşrediyor, hep eski inşayı , eski nesri , eski nezmi müdafaa edüp durmakta , hep yeni edebiyata sinsî sinsî hücumlar etmektedir . Resmî rütbesi gibi sanıyor ki kendisi edebiyat sahasında da bir paşadır ! Kemal bunun karşısına çıktı, onun

o kadar güvendiği eski edebiyatta ki hatalarını gene kendi eserlerinden deliller getirerek meydana çıkardı , buna mukabii yeni edebiyattaki kıymetleri , gene misallerden istiane ile ortaya koydu , her misal , her delil , her hücum ile kendini edebiyatta dahi paşa sanant muarızından bir şey kopardı , apoletlerini attı , onformalı ceketini attı , pantolonundaki kırmızı şeritleri attı , onu böyle edebiyat paşalığıyla soya soya ortada cascavlek bir zavallı gibi bıraktı : koskoca paşa herkesin kâhkahaları önünde yık lup gitmiştir !

Bir gün bir makale yazarken « Matbuül endam »terkibini kullandı , Cevdet Paşa bu terkibin yanlış olduğunu söyledi .

Arapça kaidelerine göre paşa haklı görünüyordu , münakaşa alevlenince Hacı İbrahim Efendi namında biri de davaya karıştı , bir hecin devesine binmiş , bir Arap gazvecisi gibi Kemalle çarpışmağa çalışacaktı . Mücahit Kemal kavgalarında hiç kalkan kullanmaz , müdafaada bulunmaz ki kullansın , keskin mızrağı ile bu hecinli hocaya saldırdı , bir mızrak , bir daha , bir daha , bir hecin üstünde kocaman bir sarık hâlâ ve hâlâ kaçmaktadır !

Bir Ziya Paşa çıkıyor , hem de şu meşhur Ziya Paşa , « Terci ile fikirleri diriltip , Terkip ile şiri yükselten » Ziya Paşa , Kemalın « refiki hamiyet ve hareketi » olan Ziya Paşa ; garpten bu kadar eserler tercüme eden , teceddüt uğrunda Hürriyete o kadar makaleler yazan , yeni edebiyatın Kemalle

beraber bayraktarlığını yapan Ziya Paşa , şimdi de çıkmış , dört lisanın bütün eski şiirlerini « Harabat » namile üç büyük cilde toplayarak eski edebiyatın naşirliğini yapıyor !

Kemal Harabatın birinci cildi için « Tahrib » i , ikinci cildi için de « Takib » i yazdı . Bu eserleri tenkit itibarile zayıf görmek bir modadır . Hatta onlarla garazkârlık ve nefsanîyet olduğunu söylemek te unumî bir akide halini almıştır . Ziya Paşa Harabata Kemalın şiirlerinden hiç birini dercetmediği için Kemal bu hücumu yapmış . Peki bunun dahli olsun . Fakat şu tesir hiç te mühim değildir , Ziya Paşa bu Harabatı İstanbuldaki menkûbiyet devrinde neşretti , Abdülazize ve iktidar mevkiine yaranmak için kitaba bütün eski kasidelerini ve Padişahla diğer ricale karşı bütün medhiyelerini koydu , bir taraftan bunu yaparken diğer taraftan Mağosa mahpusunun eserlerini de kitabına almak suretile o iktidar mevkiinin gayzini celbedemezdi !

Bunun Kemal de pekâlâ farkındadır : « Mağosada iken Harabata dahil olmazdım ya » diyordu . « Burada , yer yüzüne çıkmış bir mezara diri diri gnmülmüş bir adam bulunduğumu ve binaenaleyh öyle Harabata girmemekten veya kendi sitayişlerine mazhar olmamaktan meyus olamıyacağımı lâyikile bilirler » diyerek te o işten münkesir olamıyacağını anlatıyor . Haklı ise ortada dava yok , haksız ise meselenin ehemmiyeti yok , Çünkü Harabata girememekten

doğacak inkisarı tesliye için bu giremeyişin Mağosada bulunmaktan doğduğunu düşünmek kâfidir!

Ziya Paşaya hiddetine sebep hocası Eşref Paşa ile şakirdi Ricî zade Ekrem Beylerden dahi Harabata eser alınmaması imiş . Kemal bu hususta vakıâ se'zenişlerde bulunuyor, fakat Tahrip ve Takip bunun için hiç yazılmadı . Mâksat bu olaydı beş satırlık bir mektupla yapılacak takaza kâfi idi ! Diğer bir sebep te ihtilâle Ziya Paşanın padişaha yazdığı kasideleri Harabata dercetmeşi ve Kemalın buna kızması imiş . Kızdı ise hile bu işte utanmak iki büyük dosttan her halde Namık Kemale düşmez!

Hayır , hayır, Tahrip ve Takip bunlar için değil asıl gaye için, ideal için , her türlü nefsaniyetin fevkinde , büyük maksat için yazıldı . Bunlar ki yeni bir edebiyat kurmak için meydana atılmış gençlerdi , halbuki Ziya Paşa o iki edebiyat bahası ortasına meykede manasına gelen üç ciltlik Harabatla koskoca bir meyhane kurmuş oluyordu : İşte bütün gayz bunadır !

« ... fakat Harabat mülkümüzde bir darülfünun-ı edebiyat teşkiline çalışan yeni Osmanlıların mebna-i teşebbüsüne karşı adeta bir meyhane yapmak hükmünde olduğundan milleten , edeben , aklen , ahlâkan , insaniyeten öyle bir takım tür-ühata cami bir müntehabat tertibini mecma-i kemalât olan cami-i harabata lâyk göremediğim için mülâhazamı yazmak

istedim » [1]

Ziya Paşanın kıymetini , şiir ve nesirde yaptığı hizmetleri pekâlâ takdir eden Kemal onun böyle bir Harabat ile eskiliğe hizmet ettiğine hiddet etmektedir .

Nazmında hikem yolun açarken,
Nesrinde dürü güher saçarken ,
Bilmem neden ettin intihabı ,
Meydana getirdin ol kitabı ?

Bunlar ki edebiyatı kadimeye harp ilân ettiler. O divan edebiyatını yıkmak için uğraşıp duruyorlar . Her kese o edebiyatın fenalıklarını , o edebiyatın yâlanla dolula dolu olduğunu anlatmak , herkesi o edebiyattan soğutmak lâzımdı :

Elvermedi mi Nedim ü Nef'i ,
Şiriu bize var mı hiç Nef'i ,
Türkiye kaside görmedim ben.
Beş beyti bile mutabık-ı fen !
Mazmunları vehimdir, zunnundur,
Akle göre adeta cünundur !

Öyle iken söyleyiniz , ey bu kadar kemalât sahibi olan Ziya Paşa söyleyiniz

Ey cami-i mecma-i kemalât ,
Lâzım mı idi bize Harabat ?

Namık Kemal eski divan edebiyatını hakikaten böyle mi görüyordu ? Hakikaten o edebiyatta hiç bir kıymet bulmuyor muydu ? Nedimler , Nef'iler , Bakiler , onun nazarında hakikaten birer hiç miydi ? Hayır , bin kerre hayır , Bu gürültülerden sonra Ricaizade Ekrem Bey yazdığı bir mektupta , Nefinin divanını o sıralarda bir

[1] Kemalın Harabat hakkındaki uzunca bir mektubundan. „İki dost”
S - 39

kerre daha okuduğunu ve harikulâdeliğine bir daha iman ettiğini anlatıyor . [2] Tarihinde Kanunî devrinden bahsederken de « o devrin garpten doğan kameri Baki , şarktan doğan güneşi de fuzulidir . » deyən Namık Kemal hiç o lâyemut şairlein kıymetini takdir etmez olur mu ? Hiç kimse onların şerefini Namık Kemalden ziyade tebeil etmiş değildir !

O , Divan şirinin yalnız takdirkârı değil o şirin bizzat dahi bir iktidariydi . Ziya Paşaya o Tahrible Takipleri yazdıktan sonradır ki o meşhur « Sakiname » yi , Nedimlerin , Nef'ilerin ruhunu şadan eden , Divan şiri içinde bütün emsalinden geri kalmaz bir zenginlikle en baş divana kurularak duran o meşhur manzumeyi ibda etti . Bir , mücahit ve ihtilâleci Kemali düşününüz , bir de o şiirde eski Divan edebiyatının bütün ruhile veda gelerek yalnız zevku tarabı tavsiye eden şairi göz önüne getiriniz :

Hiç etme fevt-i fırsat , nuş-ı sarab-ı nâb et ,
Âlem bahar-ı fânî , ömr ise cuy-ı cari !

Mademki eski şirin böyle bir iktidarındır , eski büyük şairlerin , pek haklı olarak , o derece takdirkârındır , öyle iken Tahrible Takipte gerek Ziya Paşaya , gerek Divan şirine , gerek o şirin lâyemut şöhretlerine karşı neye o kadar insafsızca hücumlar etmiş , neye bu kadar biâman savletler yapmıştır? Bunun sebebini Ricaizadeye yaz-

dığı o mektupta açıkça kendisi anlatıyor : Vaktile Nef'i aleyhinde filân bulunuşunun bütün sebebi « tarzı kadimi yıkmak için , Kudemay-ı şuarayı devirmek lüzumu » ndan imiş !

İşte Kemalın mücedditliğindeki asıl büyüklük burada , tenkidindeki asıl azemet bu noktadadır , eski şiri bütün ruhunla seveceksin , eski büyük şairlere içinden en derin takdirlerle tapacaksın , fakat gayen için , eskiyi yıkmak ve yeniyi kurmak için , millet hakkında hayırlı olduğunu bildiğin ulvî maksat için en aziz sevgilini de çiğneyip geçeceksin : Gel de bunu yapanı beğenme !

Bu gün hepimiz eski şirin kıymet olan tarafını , eski şairlerin şeref olan cihetlerini istediğimiz gibi takdir edebiliriz . Almanlar , bizim Nedim ile Fuzuliyi tercüme ve tetkik edüp duruyorlar , bir Ermeni Patriği bütün hayatını vakfederek Fuzuli hakkında iki büyük cilt vücade getiriyor . Şiriyetin lâyemut zülâlinden için o lâyemutlarımız için biz de her türlü tebcillerde bulunabiliriz . Bu bizlere millî bir borçtur da . Milletimize şeref olan kıymetlerin meydana çıkarılmasını sadece bizden olmıyanlara bırakamayız . Bizim olan o şerefleri meydana çıkarmak herkesten ziyade bize düşer .

Peki , Namık Kemal ki en büyük bir milliyetperverimizdir , o şereflere hücum etmekle milletin de şerefine mi hücum etmiş oldu? Hayır , o , bunu yapmakta yerden göğe kadar haklıydı . O zamanla bu zamanın farkı şu ki o zaman

—Mabadi ondördüncü sahifede—

Memleket şiiirleri :

Neuŝehirden Niğdeye

*Elemlî maceranın uzamadı arası
Düŝtük tozlu yollara ümit dolu bir hızla.
Kanayordu içimde bin ıstırap yarası
En nihayet buluşluk gurbet denen o kızla !*

* * *

*Makinemiz engine bir kuş gibi süzüldü
Arkamızda bıraktık beldenin bağlarını .
Bizden uzaklaşanlar ah ne kadar üzüldü
Aşdıkça bu ellerin görünmez dağlarını .*

* * *

*Önümüzde yükseldi köyün harap damları
Kadınları sararmış, çıplaktı adamları.
Sıra sıra kağnılar yollarda ağlıyordu
Bir genç kadın , öküzü dövene bağlıyordu .*

* * *

*Selâmlaştık , nasırlı eller bize uzandı ,
Ayrılırken buradan bir anda içim yandı ,
Gölgede ip bükürdi boynu bükük nineler
Hatıramda kalanlar , bilseniz neler ... neler !*

* * *

*Kanat gerdik yaylanın serin rüzgârlarına
Hatıra olsun diye bize dünden yarınal
Devrilirken gözümde hayatın kitapları
Tarlada uçuyordu ince buğday sapları!
Neden sonra erişlik sararmış bir vadiye
Ah , şu yeşil Niğdeye kavuşsak diye diye .*

SAİT GÜLTEKİN

Terbiye yazıları**Ernst Weber [1]**

Dr. Ernst 5 Temmuz 1873'de Kö-nigshofen (Almanya) de doğ-muştur. Neustadt'ta ilk Mürzburg-da orta , yena , Munchen ve Leip-zig üniversitelerinde de — peda-goji , felsefe , edebiyat , san'at tarihi , bediiyat , Lisan ve tarih sahalarında — yüksek tahsilini ikmal etmişlerdir .

E. Weber , terbiye , ruhiyat, ahlak ve felsefeyi tamamen bedii ve artistik bakımdan iltizam eden engin ruhlu , artist bir terbiyecidir .

E. Weber'e göre terbiye felse-feye dayanır , fakat ondan şekil ve mahiyet itibariyle ayrıdır, müs-tekil bir ilimdir. Terbiyecinin ken-dine mahsus muayyen hedefi, san-atının incelikleri vardır . Terbiye-nin yalnız ahlâk ve ruhiyata bel bağlaması doğru bir şey olmaz. Bunlar , felsefe ve içtimaiyat gibi terbiye işini tamamlayan yardımcı ilimlerdir .

« Ahlâk yalnız ahlâki gayeyi göstermekle mükelleftir , o kadar mantikî , bedii ve teknikî terbiye-de gayeyi tayin edemez. Onun için terbiye mantık ve bediiyattan yar-dım istemek mecburiyetindedir .» Terbiye bir san'at , terbiyeci sana't-kârdır . Terbiyenin gaye ve muh-teviyatı san'at ve bediiyata dayan-malıdır . Terbiye san'atın incelik

ve derinliklerini duyabilecek kabiliyetler yaratmalıdır. Schleiermacher terbiyeciye 'künstler san'at-kâr « terbiyeye de » kunstuerk » san'atışı diyordu ; I. F. Herbart terbiyede gayeyi ahlâk olarak gösterirken terbiye işini « san'at düstürleri » şeklinde kabul etmişti. E. Iweber bu her iki terbiyecinin fikirlerini mezcetmiştir . Yarının adamı , çocuk , heyecan , temayül ve iştiyaklarıyla ilmin değil san'a-tın hür ve yaratıcı hayatına atıl-maya çabalamaktadır .

Çocukların güzelliğe matuf ar-tistlik temayülleri ruhi ihtiyaçla-rının en tabiini ifade etmektedir .

Terbiye bu ihtiyaçlara intibak edebildiği nisbette müessir olabi-lecektir . Buraya , sırası gel-mişken , şu cümleyi de kaydedi-vereyim . San'at öğretirken ahlâ-kı da tatmin etmiş olabilir. (Kas-tan değil); san'at birinci derecede ahlâki , dimî ve ya didaktik mahi-yette müessir olmak mecburiye-tinde değildir , tesirlerde bulun-makla mükelleftir . Şayet mezkûr hususları da istihtaf ve temin edebilirse harici bir muvaffakiyet olur . Demek oluyor ki bedii san'atta didaktik ve ahlâki tesirler tali terbiyede esas temayülleri teşkil etmektedir » Östetikal S. 24 Terbiyeci bu hakikatı aydınlıkla kavramalı , san'atını yaşatmalı ve yaşatmalıdır : san'atı duymıyan yaşayamaz , yaşamıyanda yaşata-

(1) Bu gün Bamberg de (Al-manya) yüksek Tedrisat müdürü umumisidir . E. H.

madığı gibi bu işte muvaffakiyet Muallimin , şahsiyetine san'atkârâne hads ve meharefine göre taayyün eder . E. Weber'in bediiyat ve san'atkâr hakkındaki düşüncelerini düstür halinde ifade edelim .

Bedii düstürleri :

1 — Bediiyat şekil ve muhtevanın pek samimi bir tarzda birleşmesinden doğar .

2 — Çok man'idar ve ehemmiyetli bir enmüzeç , şekil arz eder .

3 — Bir Welt des Scheines tecesselliyat âlemine mensuptur .

4 — Organ'sche binheit uzvi vahdet halinde görünür .

Mezkûr düstürlere göre san'atkâra ait olanlar enfusî bir mahiyettedirler .

1 — "Yaratmak hissiyatın tatmini gibi görünür .

2 — Bunun yanı başında tasavvurların enginlere doğru yayıldığı duyulur .

3 — Münasebattar faaliyetin yükseldiği görülür .

E. Weber muallimle yüksek bir san'ankâr ruh ve kabiliyetini arar. Muallim dersleri yalnız san'atkârane idare etmesi kâfi değildir, çocuğun ruhunda kaynaşmaları duyması , hayır yaşamaları şarttır . Ders mevaddı doğrudan doğruya hayattan ahomalı , muallim derslerini hayatın seniyetlerine intibak ettirebilmelidir . Yalnız malûmat edindiren dersin hiç bir kıymeti yoktur ; dersler hayatın seniyet ve yüksekliklerini duyurmalı , yaşatmalıdır , çünkü ruh duymadan, yaşamadan yükselmez. San'atta uzvi vahdet ve ahenk vardır,

hakiki sanatkâr bu ahengi yüksek bir şekilde t'celli ettirir . Dersler canlı olduğuna kadar da cazip olmalı , cazip olmayanlar çocuk ruhunun derinliklerine nüfuz edemezler . Terbiye işi kültür işi demektir de . Bir milletin kültürü o milletin idalini tayin eder . Kültür , bir milletin yaşadığı zamana göre , ruhunu in'ikâs ettirdiği için değışicidir , terbiyenin katılaşmış , doğmatik esalara bağlanması bu sebepten tehlikeli görülür . Pestalozzi , Herder ve Fichte gibi E. Weber'e göre de terbiyede gaye « hür ve yaratıcı insan » yetiştirmektir . E. Weber terbiyeden kendi kutretlerine dayanan ve çalışkan ve müstahsil bir nesil istiyor . Yaratıcı bir şahsiyet serbest ve alâkalı faaliyetler içerisinde doğar ve o'ğunlaşır . Terbiye bir san'at olduğuna göre beşeri kudretleri en tabii ve kâmin vaziyetlerde yakalamalı , tekâmülüsü temin ve tesri etmelidir . Terbiyede asıl incelik bir işte çocuk v. tabiatla anlaşmak , tekâmül ve intibak hamlelerinde birinci derecede onları amel kılmaktır . Dikkat edecek olursak terbiye ve tedrisatta bazı aykırılıklarla şahit oluruz ; hürriyet-zecir , ferdi — zümrevî terbiye , mektep — hayat ruh — vücut . Terbiyecilerin vazifesi bunları yokdigerine yaklaştırarak kaynaştıracak bir vasıta bulmaktır . Bu vasıta da ancak san'at olabilir . E. Weber hür inzibatı , kendi kendini idare ettirerek yapacakları işleri doğrudan doğruya kendileri tayin etmelerini terviç ediyor . Mektep hayata yabancı ka-

lamaz , mektep terbiye ve tedrisatta , hayat , muhit , mevsim hadise , şeniyet , faaliy. t ve tecrübelerden istifade etmelidir .

Çocuğun beden ve ruhuna ancak bu suretle mütevizin bir inkişaf temin edilebilir . Mektep , çocuğu , san'atkarane tesir ve faaliyetlere , san'at hayatına hazırlayacaktır ; mektep, genç nesle edindirmek istediği faziletleri , imkân nisbetinde yaşatmalıdır. E. Weberin kanaatı , şu merkezdedir: Mektep, terbiye , tedris ve idare hayatıyla san'atı mihver alarak cezî inkişâflar yapmalı , bütün maarif teşkilâtı san'at mefhumuna bağlanmalı , yaratıcı ve mütesanit ehlikiyeti de temin edecek ancak bu olabilir . Görülüyor ki san'at endişesi mektep hayatının faaliy. t prensibi olarak tayin edilmektedir. Gençlik bedî kıymet , kemal ve güzelliği heyecanla duymalı, anlamalı , bedî kıymetleri seciyesinde tebellür ettirmelidir . E. Weber , çocuğun uzvî ve ruhî hususiyetlerini serbest bir surette işleyen , onu hayatla hayata hazırlayan « Arbeit chule » iş mektebi taraftarıdır. Bilhassa muallimin yüksek artistik bir fahsil görmesini zarurî buluyorlar .

Muallim tam manasile bir terbiyecî , serbes , yaratıcı fazilât-kâr bir kudret olacak , mektep , Maarif , çocuk işi her şeyden evel muallim meselesidir . Bütün bunları halledecek muallimin artistik şahsiyettir. E. Weber'in terbiyesi Rein ve Paulsen'in kültür philosophisini hatırlatıyor . Tedrisatı ruhî esaslara intibak ettirme hususunda da E. Spang'er'e benzerler . E. Weber'in pedagojik sistemine hakim olan artistik terbiye endişesidir . Ahlâkî , mantikî içtimâî, felsefî, terbiyevî ve didaktik bütün prensiplerinde tamamen bedî kıymetlere bağlanmışlardır . Millî insan ' millî hars , millî terbiye , iş , vatan ve serbest zümre mektepleri, halk terbiyesi, resim, musiki ve elîşi E. weber'in heyecanla takdir ve iltizam ettiği hususlardır . Program ve tedrisatta muallime geniş bir hürriyet verilmesini istiyor .

Hülâsa : Ernst Weber'in pedagojisini ; şahsiyet , san'at ' kültür, ve kıymet pedagoji sistemlerini imtizaç ettirmeye çalışan hür , yaratıcı artistiktir tarzında ifade edebiliriz .

Terbiye M.
Eyup Homdi

Halkiyat tetkikleri :

Hurşit bey bozlağı [1]

Hurşit B. Karamanda oturmakta olan Molla Kadı oğullarından (2) zavallı bir gençtir .

Karaman beğlerinden birinin oğlu olan bu genç bir gün Karaman civarında göçüp, konan Türkmenler arasında güzel bir Türkmen kızına âşık olur , âlâka peyda eder .

Günlerce bu iki âşık ormanlar arasında , Soğuk pınarlar başında ateşin zevklerle vakit geçirirler . Her ikisi birbirini çıldırasiya sever .

Kıza izdivaç teklifinde bulunur . Kız Türkmenlerin Mollakadı evlatlarıyla münasebet peyda etmelerine imkân olmadığını söylemesi üzerine 40 gün sonra Kızın kaçırılmasına karar verilir .

Kızın kardeşi Türkmen özbeğlerinden idi o hiç Molla kadı oğullarına kız verirmiydi . Bu işi haber alır almaz çadırları yıkar ve kız kardeşi Mahmihri de alarak meçhul bir semte doğru firar eder .

Fakat kız çadırlar sökülürken Hursit Beyin kendisini arayacağı-

Bu hikâyeyi Konya vilâyetinin Karapınar (Sultaniye) Kazası Türkmenleri arasında gezen 40 yaşlarında âşık Deli Veli isminde bir Türkmenden dinledim . 7/6/33

[2] Mollakadı — Mevlana neslinden bir çelebi olduğu söylenmiştir .

nı bilerek metruk ocak taşları arasına ufak bir işaret bırakır (Arkandan gel) manasını gösteren bu tılısımdan sonra yola koyulur. bu ihtiyate de kanaat getirmiyen Mahimihir : Konya civarında yol üzerinde tesadüf ettiği bir Çobana de gideceği yeri söylemiş ve fazla olarak Hurşitten aldığı yüzüğü de Çobana emanet olarak tevdi etmiş ve Hurşide tesadüf ettiğinde yüzüğü kendisine vermesini rica eylemişti .

Aradan 35-40 gün geçer Hurşit B. Mahimihri kaçırmak üzere yaylaya gelir . Ne görsün : Çadırlar yıkılmış , Oba dağılmış . Sevgilisinin gezdiği yerlerde çayırlar bitmiş, çamaşır kuruttuğu dallarda artık kuşlar civildıyor , Davarını sağdığı ağıla kartallar konmuş , İlk seviştikleri Pınar ıssız kalmış..

Hurşit B. Aylarca hayaliyle yaşadığı bu yerlerin birer Baykuş yuvası kadar soğuk olduğunu görünce : yesinden dermansız kalır ve derhal bir ocak taşı üzerine çömelir sazını çalarak ağlamağa başlar ...

Bilmem Hinde gitti ; bilmem
Yemene

Braktı beni bu ellerde divane
Bir sūalim vardır çayır , çimene
Çayır ; çimen ? nazlı yârim ni-
coldu ?

*Belki göçün sürmüşlerdir Ayaşa
Şimdi gözüm etmez yârı lemaşa
Bir süalim vardır dağ ile laşa.
Dağlar taşlar nazlı yârim nic-
oldu .*

**

Göz yaşlarını silerken başını
yere indirir ve taşlar arasındaki
şaret gözüne ilişir derhal kızın (Mi-
yan) ellerine gittiğini anlar. Sazını
eline alır :

*Üç taşları bir araya çalmışlar .
Arasına bir tulsım atmışlar .
Mahmihrimi uykularda tutmuş-
lar .
Sürmüşler gitmişler Miyan [3]
çölüne !*

Hürşit B. sazını torbasına yer-
leştirip atına bindi yola koyuldu .

Oovaları yel gibi geçti , dağlar
aştı ve nihayet bir gün bir su ke-
narında bir sürü koyuna ulaştı .
Çobana seslendi ve ona şu türkü-
yü okumağa başladı .

*Çoban sen bu yol üstünde durur-
sun .*

*Gelen geçen yolcuları görürsün
Mahmihriden bana haber verir-
sin .*

*Söyle Çoban söyle haberin var-
mı ?*

Çoban kavalıyla Hürşidin sü-
aline cevap verir .

*Ben kırk gündür bu yollarda
dururum .*

Gelen geçen güzelleri görürüm .

[3] Miyan : Aşiretin barındığı
germiyan beğlerinin yaylalarından
biridir dediler .

*Sevgilinden sana haber veririm
Sor sū .lin sorda ünün vereyim .*

Hürşit B. heman saza sarıldı :

*Çok oldu mu yârim burdan ge-
çeli ?*

*Sırtında kepenek miydi geçemi ?
A Çobanım sağlam mıydı haste-
mi ?*

*Söyle çoban söyle haber ver ba-
na .*

Çoban Kızdan aldığı yüzüğü
göstererek cevap verdi .

*Aşlı gitti gördüm küzel boynunu.
Çatık tutmuş kaşlarının yayını .
Kırk gün oldu bekliyorum yo-
lunu .*

Vebalin boynuma attı da gitti .

Çoban son mısraylarıyla kızın
kendisine nekadar rica etmiş ol-
duğunu anlatırken Hürşit B. yine
başladı .

*İnim , İnim kaldı güzel elimiz .
Fırkat geldi söylemiyor dilimiz .
Çoban kardaş neye varır hali-
miz .*

Söyle çoban söyle öğüt ver bana

**

*Niderim ben bu dağlarda nide-
rim .*

*Başım alır diyar, diyar giderim .
döner isem seni vezir ederim .*

*Hoşça kal sen , izin ver çoban
bana .*

Atına biner ve surat'le hareket
eder fakat bir müddet sonra kar-
şısına 7 tane yol çıkar genç şaşırır
ve ğine çobana döner çobandan
yolun hangisinden gideceğini so-

Atalar sözü

Toplıyan : K. Özdemir

« B »

Bir beynamazım yedi eve zarararı var .

§

Bir kulağım keçe ; birinden gire birinden geçe !

§

Bir büyüğe sor birde küçüğe.

§

Bir ağacın altında , bin Koyun gölgelenir .

§

Bir çiçekle yaz gelmez .

§

Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var .

§

Bir söyle iki dinle .

§

Bir adamın tersine giderse işi Mahallebi yerken de kırılır dışı?

rar .

Bölüm , bölüm oldu çoban yolumuz .

Çoban kardeş nerden varır yolumuz .

Yedi çatal oldu koca yolumuz .

Söyle çoban hangisine gideyim?

Çoban kavalıyla cevap verir.

Kible tarafında bir göl açılır .

Hakkın rahmetleri yere saçılır .

Sağ kolun üstünde bir yol açılır .

Onu doğrultla git beğimin oğlu .

Hurşit B. artık cenube doğru yürür ve hakikaten karşısına bir (Göl) çıkar .

— Bitmedi —

Bir Nal buldunda sıra üç Nal ile bir Ata mı geldi ?

§

Birden gelen malın hayrı yoktur .

§

Bir elinin yerdiğini o bir elin duymasın .

§

Bir el bir eli ; iki el bir yüzü yıkar .

§

Bir eve bir baca , bir kıza bir koca lâzım .

§

Biri yer biri bakar : kıyamet bundan çıkar !

§

Biri buldu iki ister , akça buldu çıkı ister .

§

Bizde çıktık o tahta , sallandık bir kaç hafta .

§

Biz çektik cefayı eller sürdü sefayı .

§

Boş ite menzil olmaz , dolaşır gelir Vani .

§

Boşbuğazı ateşe atmışlar , odunlar yaş diye bağırmış .

§

Borcun eyisi , ver kurtul ; derdin eyisi , öl kurtul !

§

Borç güle güle gider , ağlaya ağlaya gelir !

Mabadi onbeşinci sahifede

Memleket şiiirlerinden :

Yayla yolunda

*Tak , tak diye taşlara vurdukça at nalları ,
Aksediyor hep sesler karşiki kayalara ;
Çıkan kıvılcımların parlıyan çatalları ,
Kuvvelle yardım eder haykıran sadalara .*

*Ayın parlak şulesi altında biz giderken ,
Alaca karanlıklı boğazlara girerken ,
Mehtaplı bir gecede Toroslardan geçerken ;
Türkümüzün sayhası çıkıyor semalara !*

*Reçine kokuları ciğerlere işlerken ,
Allarımız heybetten korkunç , korkunç kişnerken ;
Aşıyoruz tepeler ve dağlar birer birer .*

*Canavarlar etraftan uluşmaya üşenmez ,
İniş , yokuş çıkarız , yayla yolu tükenmez ,
Gözlerimiz yaylanın bağından haber ister .*

Gökbelen yaylası

12/6/929

M. SADIK

— Bazı kafiyeleriniz sakattır bundan sonraki şiiirlerinizde
dikkat ediniz .

— MEMLEKET —

İbretli fıkralar :

Söyleyenle düşünen

Nafile, nafile insanlar altından çok gümüşü seviyorlar ve gümüşe altından daha fazla kıymet veriyorlar ! Bunun aksini isbat için bana nakit piyasasından bahsetmeyiniz , evet bugün gümüş para pek düşük . Meselâ altın, kâğıttan sekiz misli kıymetli olduğu halde gümüş para kâğıttan ancak birkaç misli kıymetli , çünkü bir altınla - bu günkü piyasaya göre- asgarî sekiz banknot alabiliyorsunuz , halbuki yüz kuruşluk gümüş para ancak iki üç banknot tutuyor. Böyle olmakla beraber gene sözümde sabitim . Size isbet edeceğim ki insanlar gümüşe altından daha çok itibar ediyorlar . Neden mi diyeceksiniz ? « Söz gümüşse sü-kût altındır » demez miyiz ? Halbuki herkese bakınız : Bu sözdeki altını bırakıp gümüşü alır ve herkes sü-kût edene değil söz söyleyene kıymet verir ! Bu hakikati bugün yalnız ben değil vaktile Nasrattin hoca bile görmüş . Belki hikâye hepimizin malûmudur : Hoca merhum bir gün çarşıya gitmiş , birisi bir papağan satıyor :

İki yüz akça , iki yüz akça !

Hocada hayret . « bu kadayık koş o kadar ederse kim bilir bizim hindi ne eder ! » diye düşünmüş . Alalacele eve dönmüş . Hoca hin-

diyi koltukladığı gibi kapıdan çıkarken karısı farkına varıp bağırtıyor :

— Canım , daha üç gün evvel aldığın hindiye neye götürüyorsun !

— Onu bin akçaya satacağım!

— Â , sen çıldırdın mı ! İki akçalık hindi bin akçaya nasıl satılır .

Hoca , cevap vermeğe bile lüzum görmiyerek « sen ne anlarsın ! » manasına bir omuz silkip çıkıyor . Çarşıya varıyor . Hesabı biraz aşağıdan tutuyor .

— Haraç mezat sekiz yüz akça !

Bütün çarşı halkı Hocanın başına toplanıyor :

— Hiç bu fiata hindi olurmu ?

— Neden ? Bunun beşte biri bile olmıyan o papagan demin iki yüze satılıyordu ya !

Çarşı halkı kahkahaları saltıvermişler . Demişler ki :

— Canım onun kıymeti küçüklüğünden büyüklüğünden değil söz söylemesindedir !

Hoca cevap veriyor :

— Peki o söylüyorsa bu da düşünüyor , siz gevezeye mi itibar edersiniz , düşünene mi ?!

HİKÂ YECİ

Anne

Kemalettin Kâmi Bey :

Cehennemın dağını
İstirabın bağını
Bu esaret ağını

Boynuma takmam anne.

*
**

Alkışlamazsam dünü ,
Vatanın düşününü ,
Görmezsem hür gününü ,

Mumumu yakmam anne.

*
**

Bütün güller solsa da ,
Bağrıma kan dolsa da ,
Yâr saçını yolsa da ,

Deremden akmam anne.

*
**

Akın var selsebile ,
En hırçın kuvvet bile ,
Yalvarıp gelse dile ,

Seni bırakmam anne.

Âdana : *Necmettin Necip*

Namık Kemalin münekkitliği

-Dördüncü sahifeden ma ait-

eski edebiyat henüz ayakta ve eski edebiyatı filen yaşatanlar kudrette idi . Şimdi eski edebiyattan tamamen ayrıldık, bu gün gazel ve kaside tarzını yaşatmak isteyen bir kimse ancak mecnun olabilir !

Biz şimdi eskinin kıymet kısmını methetmekle eskiye hayatiyet vermiş olmuyoruz . Fakat o zaman Namık Kemal bu işi yapaydı , öldürmek istediğini diriltmiş olurdu! « Harabat » ancak şimdi faydelidir, fakat o zaman eskiye bir kudretti, Namık Kemal Harabatın karşısına işte onun için o tehevürle dikirdi . Yoksa Süleyman Nazif merhumun da zannettiği gibi «Namık Kemal hissile düşündüğü zaman eski şire taraftar , fikrile düşündüğü zaman da muarızdı» demek doğru değildir . O , bu muarızayı bilerek , şuurla , hedefle yaptı , gerek Tahrip ve gerek Takip , gerek diğer tenkidî eserlerindeki asıl kıymet onun bu pek haklı , pek lâzım , pek idealist mücahede ve mücadelesindedir : O mücahede ve mücadeleleri , binaenaleyh Kemalin münekkitliğini yalnız tebcil değil, takdis dahi etmeliyiz !

İsmail Habip

Gül

Şair " N. Necip " e
Mezarlık akşaklarından

Bağrımdaki alevden kopardım geldim bunu ,
Beni taziz edenler koklasınlar gülünü ,
Sevdiklerim görürse bunun gül olduğunu ,
Göz yaşlarımdan kaçan bir katra sanacaklar!

*
**

B n ezelle ebedi bu gülde birleştirdim ,
Sırma saçlı güneşi ayırdım da bağrımda .
Size kalbimden kopan nar renkli gül getirdim ,
Koklayın « Şiri » seven sevgili arkadaşlar !

18/8/930 Gülnar

Yaşar Zeki

Atalar sözü

- Onbirinci sahifeden mabait -

Borç yiyen kesesinden yer .

§

Borçsuz adam yoksul beyden
yektir .

§

Boşa koysam dolmaz ; doluya
koysam almaz .

§

Boş lakırdı karın doyurmaz .

§

Böyle efendinin öyle hiz-
metçisi , öyle kuşun böyle kuyruğu
olur .

§

Böyle gam , böyle keder ,
böyle gelir böyle gider .

Bulunca bulsalar | bulsarmak ,
bulduğu şeyi az görmek |

§

Bu dünya bir çarhıfelektir ,
aşkolsun çevirene.

§

Buzağı anasını nekadar sıkıştı-
tırırsa anası da o kadaa süt verir.

§

Bu günkü işini yerına bırakma.

§

Bu günkü yumurta yarınki tavuk-
tan eyidir .

§

Bu gün ona işe yarın sanadır .

— Sonuvar —

Toroslardan :

“ Son sözüm ,”

*Bırakın bu ıssız dağlarda beni ,
Hiçkırıkta hiçkırıkta sabah edeyim .
Acı göz yaşımı silin diyeni ;
Susturun .. susturun ben ah edeyim .*

*
*
*

*Acımadan kazın toprağı dostlar ,
Burası kimsesiz mezarım olsun .
Gönlümde ağlayan verem gülü var ,
Aldırma !.. içime bu al kan dolsun .*

*
*
*

*Nisyana gömdüğüm emellerimi ,
Soranlar anlasın dağ yıldızından .
Yabani dikenle saklı yerimi ,
Soranlar anlasın akşam kızından .*

*
*
*

*Bu kayalıklarla ah !.. ben diz dize ,
Kalayım kalayım yazık demeyin .
Gurbet yolcuları !.. son sözüm size ,
İzimi « Leylá » ya haber vermeyin !*

NECMETTİN NECİP

Selânik Bankası

Rubu asırlık

Türk Anonim Şirketi

Merkezi : İstanbul

Şubeleri : Adana , Mersin , Samsun , İzmir , İstanbul , Galata
Selânik, Kavala

Tasarruf sandığı:

Yüzde beş faiz verir

Kambiyo muamelâtı pek vapidir

Telgraf adresi : SALONIKBANK

Hilâl kırtasiye

mağazası

Saat kulesi dibinde

Bedri beyin kütüphanesi

Her nevi kırtasiye levazımı ile her çeşit kitabı
orada bulursunuz

İsmail Habip beyin

“ Teceddüt edebiyatı , , tarihile

Neler dediler ?

namındaki kitap orada satılır

Adana : Türk Sözümatbaasında tabedilmiştir